

Vattenförsörjning - uppföljning

Revisionsrapport nr 4 2022

Ansvarig verksamhet	Revisionskontoret
Kontakt	Johan.magnusson@regionvarmland.se 010-831 40 60
Datum	2022-09-16
Diarienummer	Rev/22018
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

1. Inledning

Regionens revisorer ansvarar för att genomföra årlig granskning av regionens samtliga verksamheter. Utifrån detta uppdrag och ansvar har regionens revisorer utarbetat dokumentet "Granskningsstrategi" i vilket beskrivs de områden som revisorerna främst ska fokusera på under innevarande mandatperiod. Utifrån granskningsstrategin gör revisorerna årligen en riskbedömning, som utgör underlag för dokumentet "Revisionsplan 2022". I dokumentet ingår bland annat en uppföljning av den förstudie som genomfördes år 2019 avseende vattenförsörjningen till regionens sjukhus.

Den förstudie som genomfördes år 2019 syftade till att bedöma om det fanns behov av och förutsättningar för att genomföra en fördjupad granskning av den aktuella verksamheten.

Förstudien 2019 utgick från följande revisionsfrågor:

- Vilka beslut har Regionstyrelsen fattat i syfte att säkerställa tillräcklig leveranssäkerhet och att vattenkvaliteten är tryggad till länets sjukhus?
- Har Regionstyrelsen tillsett att det genomförs ändamålsenliga risk- och sårbarhetsanalyser vad gäller vattenförsörjningen?
- Vilka styrdokument, riktlinjer och rutiner har styrelsen fastställt avseende ansvar och roller för en tryggad vattenförsörjning?
- Sker det en kontinuerlig och systematisk uppföljning och återkoppling till Regionstyrelsen (i förhållande till mål och styrdokument) avseende arbetet med att trygga vattenförsörjningen?

I granskningen 2019 konstaterades att det under innevarande mandatperiod ännu inte hade fastställts någon plan för hur extraordinära händelser ska hanteras.

Det framkom att reservvattenanläggningen vid Centralsjukhuset i Karlstad inte fullt ut kan täcka vattenbehovet vid de tidpunkter på dygnet då förbrukningen är högst.

En kartläggning hade visat att "Det finns generellt brister i reservvattenanläggningarnas kapacitet och vid Sjukhuset i Torsby även på reservvattnets kvalitet."

I kartläggningen lämnades ett antal rekommendationer av vilka åtgärder hade vidtagits avseende vissa av rekommendationerna. Bland annat har ett antal utredningar genomförts med syfte att åtgärda de brister som framkom i kartläggningen.

Det kunde dock även konstateras att ett flertal styrdokument fanns på plats. I samband med framtagandet av "Regional plan vid allvarliga och extraordinära händelser" 2016 genomfördes riskanalyser inom flera olika riskområden bland annat avseende vattenförsörjning.

Dokumentet "Reservvattenförsörjning vid sjukhusen i Värmland" från 2017 innehöll en kartläggning av reservvattenförsörjningen vid sjukhusen med avseende på kvalitet, kapacitet samt uthållighet.

Det framkom också att det vid länets tre sjukhus hade genomförts en utredning angående lämpliga åtgärder för reservvattenförsörjning.

I den ovan nämnda kartläggning konstaterades följande: "Sammanfattningsvis kan sägas att inget av länets sjukhus har ett reservvattensystem som helt uppfyller önskemålet om säker och varaktig vattenförsörjning i en krissituation."

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppföljning är att granska vilka åtgärder Regionstyrelsen vidtagit för att säkerställa tillräcklig leveranssäkerhet och att vattenkvaliteten är tryggad till länets sjukhus. Granskningen ska utgå från de iakttagelser och synpunkter som redovisades i revisorernas rapport från 2019.

Denna uppföljande granskning ska ge svar på följande revisionsfrågor:

- Vilka beslut har Regionstyrelsen fattat i syfte att säkerställa tillräcklig leveranssäkerhet och att vattenkvaliteten är tryggad till länets sjukhus?
- Har Regionstyrelsen tillsett att det genomförs ändamålsenliga risk- och sårbarhetsanalyser vad gäller vattenförsörjningen?
- Vilka styrdokument, riktlinjer och rutiner har styrelsen fastställt avseende ansvar och roller för en tryggad vattenförsörjning?
- Har Regionstyrelsen under mandatperioden, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalys, fastställt en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser (enligt lagen 2006:544)?
- Sker det en kontinuerlig och systematisk uppföljning och återkoppling till Regionstyrelsen (i förhållande till mål och styrdokument) avseende arbetet med att trygga vattenförsörjningen?
- Har Regionstyrelsen vidtagit åtgärder med anledning av vad som framkom i den förstudie som genomfördes år 2019?

1.2 Avgränsning

Denna uppföljande granskning har avgränsats till att omfatta en tidigare genomförd granskning från år 2019.

1.3 Revisionskriterier

Uppföljningen har skett utifrån aktuella lagar och föreskrifter samt regionens regler och anvisningar inom området. Revisionskriterier är också beslut fattade av Regionfullmäktige samt de styrdokument som fullmäktige fastställt.

1.4 Ansvarig nämnd

Regionsstyrelsen är ansvarig nämnd. Av Regionstyrelsens reglemente framgår att styrelsen ska: "Ansvara för Region Värmlands övergripande planering för katastrofmedicinsk och annan beredskap vid allvarlig och/eller extraordinär händelse under fred och vid höjd beredskap. Planeringen ska bygga på en genomförd risk- och sårbarhetsanalys och samverka med andra berörda myndigheter."

1.5 Metod

Uppföljningen har genomförts genom granskning och analys av dokument samt genom intervjuer.

2. Granskningsresultat

2.1 Granskningsfråga

- *Vilka beslut har Regionstyrelsen fattat i syfte att säkerställa tillräcklig leveranssäkerhet och att vattenkvaliteten är tryggad till länets sjukhus?*

Regionstyrelsen beslutade (21-09-28) att föreslå Regionfullmäktige att anta "Regional krisberedskapsplan". Regionfullmäktige fastställde (21-10-27) planen och i beslutet framgår att den Regionala krisberedskapsplanen ersätter den tidigare "Regional plan vid allvarliga och extraordinära händelser", som upphör att gälla. Vi noterar att den Regionala kris- och beredskapsplanen inte fullt ut kan ersätta den regionala planen vid allvarliga och extraordinära händelser. Den senare innehåller mer information om vilka åtgärder som ska vidtas och vad som ska göras inom olika verksamheter vid en allvarlig och extraordinär händelse.

Av Regionstyrelsens protokoll (21-09-28) framgår dock att Regiondirektören gavs i uppdrag att upprätta krisplaner för verksamheterna Hälso-och sjukvård, Kollektivtrafik, Regional utveckling och Kultur- och bildning. I dessa krisplaner kommer ingå vilka åtgärder som ska vidtas och vad som ska göras vid allvarliga och extraordinära händelser inom de olika verksamheterna. Den regionala krisberedskapsplanen kompletterats med de krisplaner som tas fram i verksamheterna

under hösten 2022, kan då anses ersätta Regional plan vid allvarlig och extraordinär händelse.

Vattenförsörjningen till sjukhusen utgör en del av den aktuella krisberedskapsplanen då reservsystem för bland annat vatten anges som viktiga vid såväl särskilda och extraordinära händelser som vid höjd beredskap.

Regionen ska i enlighet med föreskriften (MSBFS 2015:4) varje mandatperiod genomföra en risk- och sårbarhetsanalys. I föreskriften preciseras kraven på risk- och sårbarhetsanalysen vad gäller struktur, innehåll, periodicitet samt rapportering till andra myndigheter. Under det första året i varje mandatperiod ska regionen lämna en mer omfattande rapport. Därefter ska status på vissa indikatorer för krisberedskap redovisas varje år.

I den Risk- och sårbarhetsanalys (RSA), som godkändes av regionstyrelsen 2019-10-15, ingick en prioritering av åtgärder, som skulle genomföras, utifrån de risker som identifierats i analysen. I Risk- och sårbarhetsanalysen angavs att; *”I åtgärdsplanen som beslutas 2020 och följs upp 2022 kommer ett urval av åtgärdsbehov att lyftas fram, prioriteras och tidsättas. Prioriteringen i analysen är enbart en indikation inför kommande åtgärdsplan, som alltså har en ökad detaljeringsgrad med bland annat uppskattad kostnad samt utpekad ansvarig för åtgärdernas genomförande. Tills åtgärdsplanen är framtagen och beslutad kan flera av nedanstående åtgärder, där arbete pågår vara slutförda.”*

I den av Regionstyrelsen beslutade Risk- och sårbarhetsanalysen ingick att det under år 2020 skulle tas fram en åtgärdsplan. Åtgärdsplanen skulle förutom en detaljerad prioritering av åtgärdsbehoven även innehålla tidssättning och kostnadsberäkning av åtgärder samt utsedd ansvarig för åtgärdernas genomförande.

Såvitt vi kunnat se, bland annat av styrelsens protokoll, har inte denna åtgärdsplan tagits fram. Regionstyrelsen har därmed inte tillsett att beslutet om att ta fram en åtgärdsplan verkställts. (Av protokollen har vi heller inte kunnat se att styrelsen upphävt beslutet om att utarbeta en åtgärdsplan.)

Det är därför rimligt att anta att de åtgärder som vidtagits, har skett utan en fastställd åtgärdsplan och utan de strukturerade och detaljerade prioriteringarna av risker som identifierades i Risk- och sårbarhetsanalysen.

- *Har Regionstyrelsen tillsett att det genomförs ändamålsenliga risk- och sårbarhetsanalyser vad gäller vattenförsörjningen?*

Av vad som framgår av Regionstyrelsens protokoll har, utöver Risk- och sårbarhetsanalysen som godkändes av regionstyrelsen 2019, inga särskilda beslut fattats avseende riskbedömning gällande vattenförsörjningen till sjukhusen. Som nämnts ovan ingick en riskbedömning av vattenförsörjningen, som en del i den Risk- och sårbarhetsanalys som genomfördes 2019. När det gäller övergripande riskbedömning kan det anses vara en rimlig nivå av engagemang från Regionstyrelsen.

Regionstyrelsen borde dock ha följt upp att de delar i Risk- och sårbarhetsanalysen, som innebar att fortsatta åtgärder genomförts, bland annat framtagande av en åtgärdsplan (se ovan).

- *Vilka styrdokument, riktlinjer och rutiner har styrelsen fastställt avseende ansvar och roller för en tryggad vattenförsörjning?*

Regionstyrelsen har beslutat att godkänna en Regional krisberedskapsplan, som anger vilket ansvar såväl politiker som chefstjänstemän i Region Värmland har när en kris uppstår, det vill säga vem som har ansvar för vad. I planen redogörs även översiktligt för det svenska krishanteringssystemet. I beslutet ingick också att regiondirektören fick uppdraget att upprätta krisplaner för verksamheterna Hälso- och sjukvård, Kollektivtrafik, Regional utveckling samt Kultur- och bildning.

En regional katastrofmedicinsk beredskapsplan, enligt SOSFS 2013:22 (Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap), ska tas fram och biläggas den Regionala krisberedskapsplanen. Verksamheterna Kollektivtrafik, Regional utveckling och Kultur- och bildning ska också ta fram krisplaner. I dessa krisplaner kommer ingå hur identifierade risker ska hanteras vid extraordinära händelser samt vilka åtgärder som behöver vidtas.

Utöver krisberedskapsplanen finns ett flertal styrdokument fastställda, vilka reglerar mer konkreta åtgärder som skall vidtas vid olika händelser där sjukhusens vattenförsörjning är berörd. Dessa dokument är fastställda av chefstjänstepersoner och gäller för olika nivåer, alltifrån generella dokument som avser vattenförsörjningen vid samtliga sjukhus till dokument som avser specifika verksamheter och enheter vid respektive sjukhus. Denna typ av dokument är av kategorin rutiner, instruktioner etcetera. Styrdokumentet innehåller bland annat åtgärder, prioriteringar och kommunikation.

Vikten av att rutiner och instruktioner finns framtagna blev tydlig den 12 maj 2022 då en vattenläcka gjorde att delar av sjukhuset i Arvika saknade vatten under några förmiddagstimmar. I enlighet med styrdokumentet försågs de berörda verksamheterna snabbt med vatten i en i förväg framtagen prioritetsordning.

- *Har Regionstyrelsen under mandatperioden, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalys, fastställt en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser (enligt lagen 2006:544)?*

Regionstyrelsen har hösten 2021 fastställt Regional krisberedskapsplan, bland annat utifrån vad som framkom i Risk- och sårbarhetsanalysen 2019.

Under kommande mandatperiod 2023-2026 ska en ny risk- och sårbarhetsanalys genomföras. Vi har i granskningen erfarit att förberedelsearbete för framtagandet av denna RSA redan har påbörjats. Med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen ska därefter en åtgärdsplan tas fram för hur extraordinära händelser ska hanteras (i enlighet med Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap).

- *Sker det en kontinuerlig och systematisk uppföljning och återkoppling till Regionstyrelsen (i förhållande till mål och styrdokument) avseende arbetet med att trygga vattenförsörjningen?*

Regionstyrelsen fick vid sitt möte 2019-10-15 information om innehållet i den Risk- och sårbarhetsanalys som genomförts under året varpå styrelsen beslutade godkänna Risk- och sårbarhetsanalysen. I denna RSA ingick bland annat vattenförsörjning till sjukhusen som en del. Utöver detta kan vi av protokollen (2020 – 2022) inte utläsa att någon systematisk uppföljning och återkoppling skett till Regionstyrelsen vad avser vattenförsörjning till sjukhusen.

- *Har Regionstyrelsen vidtagit åtgärder med anledning av vad som framkom i den förstudie som genomfördes år 2019?*

Det kan konstateras att vissa åtgärder vidtagits för att trygga vattenförsörjningen vid sjukhusen utifrån de iakttagelser som gjordes 2019.

I reservvattenanläggningen vid Centralsjukhuset i Karlstad fylls reservoaren på, under tider på dygnet då det är lägre förbrukning. Anläggningen kan klara sjukhusets behov under ett antal dagar (vilket framgick vid provkörningen 2018). Anläggningen kan dock inte producera, per timma, tillräckligt med vatten för att täcka maximal förbrukning. Startar anläggningen ogynnsamt med maximal förbrukning och låg volym i reservoaren innebär det problem. Reservvattenanläggningen vid Centralsjukhuset körs kontinuerligt för att säkerställa funktionen.

En konsultutredning avseende möjliga åtgärder i syfte att förbättra reservvattenkvaliteten vid sjukhuset i Torsby genomfördes under år 2020. Av konsultens utredning framgick vilka åtgärder som bedömdes lämpliga att vidta samt en beräkning av total entreprenadkostnad. Konsultens förslag har, såvitt vi förstått, ännu inte genomförts då det (2020) bedömdes vara en för dyr investering. Däremot kommer frågan om reservvattenkvaliteten vid sjukhuset i Torsby att aktualiseras på nytt under hösten 2022.

Ett avtal med Arvika kommun har tecknats, vilket innehåller en skrivning om att sjukhuset kan förses med vatten "från två håll". Därigenom har bedömningen gjorts att vattentillgången är tillfredsställande vid eventuell vattenbrist.

2.2 Bedömning

Regionfullmäktige har beslutat anta en "Regional krisberedskapsplan", som har ersatt den tidigare "Regional plan vid allvarliga och extraordinära händelser". Den antagna regionala krisberedskapsplanen kompletterad med de krisplaner som ska upprättas för verksamheterna Hälso- och sjukvård, Kollektivtrafik, Regional utveckling samt Kultur- och bildning motsvarar innehållet i den tidigare Regional plan vid allvarlig och extraordinär händelse.

Regionstyrelsen bör tillse att en åtgärdsplan tas fram utifrån vad som framkommer i den risk- och sårbarhetsanalys som kommer att genomföras i samband med ny mandatperiod. (Det genomfördes/fastställdes ingen åtgärdsplan utifrån den risk- och sårbarhetsanalys som genomfördes år 2019.)

Enligt vad som framkommit i granskningen kommer frågan om reservvattenkvaliteten vid sjukhuset i Torsby att aktualiseras och bedömas på nytt under hösten 2022.

Ett avtal med Arvika kommun avseende vattenförsörjning till Sjukhuset i Arvika har tecknats.

Sammanfattningsvis kan konstateras att inget av länets sjukhus har ett reservvattensystem som fullt ut uppfyller behovet/önskemålet om en säker och varaktig vattenförsörjning i en krissituation.

3. Källor

Regionfullmäktiges protokoll

Regionstyrelsens reglemente

Regionstyrelsens protokoll 2019 till 2022-05-31

Regional plan vid allvarliga och extraordinära händelser

Regional krisberedskapsplan (2021)

Regioninterna dokument som rör vattenförsörjning, såsom planer, instruktioner, rutiner m.m.

Genomförda intervjuer med Säkerhets- och beredskapsenheten och

Regionfastigheter.

Revisionen är ett demokratiskt kontrollinstrument som på uppdrag av fullmäktige ska granska styrelsens och nämndernas verksamhet samt presentera en revisionsberättelse. I Kommunallagen fastslås att revisorerna bland annat ska granska:

- Om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.
- Om räkenskaperna är rättvisande, samt
- Om nämndernas interna kontroll är tillräcklig.

Vidare genomför revisorerna fördjupade granskningar inom områden där det finns betydande risker som kan medföra allvarliga konsekvenser.

Region Värmlands revisorsgrupp består av sju revisorer som utses av Regionfullmäktige. Revisionen biträds av sakkunniga vid regionens egna revisionskontor samt av upphandlade revisionsbyråer.

Information om revisionen och revisionsrapporter hittar du här: [Revision - Region Värmland \(regionvarmland.se\)](https://regionvarmland.se)
